

ANGELA SAVIN-ZGARDAN. *Probleme ale motivației unităților polilexicale stabile în limba română.* – Chișinău: Magna Princeps SRL, 2011, 152 p.

Abstract. The monograph *Motivation problems of poly-lexical stable units in Romanian* by the researcher Angela Savin-Zgardan demonstrates that the language system is characterized by complexity and contradiction, qualities that make the essence of a poly-lexical stable unit (PSU) as a dialectical unit of systematicity and non-systematicity of a language. Unlike the statements made by of F. de Saussure, Ch Bally, S. Ullman S. Ullman in which they distinguished a non-motivated character of vocabulary, the author of the study states that the internal form of set expressions which appear as plastically-motivated units of language, is clearly felt by the speakers, which gives them a possibility to express their attitude towards the given units even in their potential state. The speaker's positive or negative reaction can determine a stable combination of words to become a language unit. Here's why in the formation of stable combinations subjective (ethno-linguistic and ethno-psychological) factors play a much larger role than in word-formation. The study argues, by highlighting and describing extralinguistic and intralinguistic factors, the motivation of emergence, existence and use of PSU in Romanian.

Keywords: motivation, stable poly-lexical unit, internal form, intralinguistic factors, extralinguistic factors,

În monografia *Probleme ale motivației unităților polilexicale stabile în limba română*, ce aparține doamnei Angela Savin-Zgardan, se demonstrează că sistemul limbii se caracterizează prin complexitate și contradicție, calități ce condiționează esența unității polilexicale stabile (în continuare UPS) ca fiind o unitate dialectică a sistematicității și nesistematicității.

Lucrarea este alcătuită din trei capitole, dedicate diverselor probleme de cercetare, dar toate fiind unite printr-un hiperlexem: *motivația*. În capitolul întâi se vorbește despre obiectul de studiu – unitatea polilexicală stabilă, termen propus de însăși autoare, și unitățile glotice polilexicale care se includ în noțiunea de unitate polilexicală – e vorba de locuțiuni și expresii verbale, ca fiind unități denominative, și de unități frazeologice ca unități conotative. Se aduc argumente structurale, semantice, funcționale în favoarea trăsăturilor distincte sau comune ale acestor unități de limbă. O astfel de abordare servește cauzei „nobile” de clarificare a situației la acest capitol al lingvisticii, unde se comit confuzii atât la delimitarea unităților date, cât și la denumirea lor. În capitolul al doilea sunt cercetate cauzele intralingvistice ale motivației formării și existenței UPS în limbă. Se ia în discuție problema imaginii, aspect inseparabil pentru unitățile frazeologice. În capitolul al treilea, consacrat cauzelor extralingvistice ale motivației unităților polilexicale stabile, autoarea examinează UPS indigene, care se referă la realitățile din lumea înconjurătoare – UPS ce descriu viața cotidiană, cele legate de faună, de fenomene ale naturii, care au în

componența sa lexeme cu lexic militar, tabu. La UPS generale se referă unitățile glotice polilexicale stabile care pătrund în limbă pe cale cultă și care sunt proprii unui mare număr de oameni ce aparțin la diverse țări și limbi: UPS biblice, mitologice, bazate pe realități istorice livrești.

Autoarea susține că dinamica e diferită în diferite părți ale sistemului frazeologic. La o înnoire mai intensivă în acest sistem sunt supuse UPS care au imagine – unități de limbă polilexicale conotative, adică unitățile frazeologice și unele locuțiuni ce posedă imagine, pe când cele fără imagine – unitățile de limbă denominative, locuțiunile – se înnoiesc destul de încet, fapt ce se explică prin participarea activă a factorilor subiectivi în dezvoltarea primelor și prin lipsa de astfel de factori în dezvoltarea ultimelor.

În lucrare se întreprinde o cercetare privind esența semantică a UPS în raport cu cuvântul în aspectul ei conotativ. Cu toată apropierea structurilor semantice ale UPS conotative și a metaforei lexicale, aceste structuri nu sunt identice, ceea ce determină și importanța diferită a unităților date în sistemul limbii. Transformarea semantică, în urma căreia apare sensul metaforic uzual al cuvântului, nu duce la formarea unei unități noi în limbă, doar numai face acest cuvânt să fie polisemantic. Astfel, metafora apare în sistemul lexical al limbii și rămâne ca un element al acestui sistem în limitele unității, de care ea este legată genetic. UPS însă apărând pe baza îmbinării libere de cuvinte sau după modelul unei astfel de îmbinări, spre deosebire de metaforă, formează o unitate nouă care se referă la alt microsistem al limbii. Deseori sensul lexical

al UPS se formează pe baza imaginii ce a apărut în legătură cu schimbarea sensului îmbinării de cuvinte sau cu descrierea gestului, realilor. Fiind o nominalizare indirectă și denumind o situație anumită sau desemnând o atitudine față de această situație, UPS utilizează semne gata (cuvinte) nu în sens „direct”, nici „figurat”, dar mai degrabă în legătură cu acele asociații pe care le pot trezi vorbitorului și ascultătorului în situații anumite.

O motivație a apariției UPS este ansamblul simbolurilor, proprii unui popor. De ex., în limba română lexemele *inima*, *sufletul* servesc pentru exprimarea unui înalt grad de sentimente, *gâtul* – pentru exprimarea unui înalt grad de saturație.

Pe de o parte, se evidențiază mijloacele intralingvistice care contribuie la crearea UPS în limitele fiecărei limbi concrete (factorii fonetici, lexicali, semantici și gramaticali), iar, pe de altă parte, se pot evidenția cauzele extralingvistice ale motivației apariției și utilizării UPS.

Autoarea, studiind motivația intralingvistică privind apariția și utilizarea UPS, afirmă că pe parcursul evoluției limbii ea s-a păstrat în cazurile următoare: elipsa, prezența arhaismelor în componența UPS, sinonimia, jocul de cuvinte/ de încercătură, mijloacele eufonice și formal-gramaticale: asonanțele de rimă, aliterațiile.

Angela Savin-Zgardan vorbește în monografie de un fenomen opus motivației, e vorba de demotivația UPS. Unele cauze ale motivației apariției UPS pe parcursul evoluției limbii au dispărut, astfel depistăm

fenomenul demotivației UPS, care are loc în cazul: schimbării sensurilor componentelor, slăbirii sensurilor lexicale, etimologiei populare.

Monografia *Probleme ale motivației unităților polilexicale stabile în limba română* de Angela Savin-Zgardan demonstrează că în dezvoltarea UPS îndeosebi de viu se manifesta lupta tendințelor de sistem și antisistem. În prezentul studiu se aduc argumente care afirmă că frazeologia simte permanent presiunea sistemului general al limbii ce tinde să transforme UPS într-o formațiune glotică normată. La această presiune frazeologia contrapune dinamica sa, legăturile sale cu trecutul, caracterul său de variante, cu alte cuvinte – totul ce compune specificul său. În condițiile luptei permanente între aceste două tendințe opuse se dezvoltă frazeologia. Mai mult decât atât, numai în astfel de condiții ea poate exista. Sursa dezvoltării frazeologiei este lupta dintre sistem și antisistem.

Consider că prezenta monografie prezintă un real interes atât pentru cititorul larg prin materialul frazeologic bogat, explicat pe linie sincronică și diacronică, cât și pentru cititorul avizat, liceenii din clasele superioare, studenții de la facultățile de specialitate, fiecare din ei găsind multe lucruri cognitive utile.

PETRU BUTUC
Universitatea Pedagogică
de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău